

Vertel me over Paul

Jacqueline Reisel was acht toen haar broer Paul van twaalf dood ging. Ruim vijftig jaar later schrijft ze haar herinneringen aan hem op, wat resulteert in het subtiele boekwerkje *Vertel me*. "Het is een verhaal over verlies, rouw en vertroosting."

Door Marjke Brouwer

Ze is geboren op Curaçao, in haar woorden een paradijselijk eiland. "Een heerlijk oord om op te groeien", zegt Jacqueline Reisel (61) uit Groningen.

Haar ouders, Joden die de oorlog ternauwernood overleven, verlaten in 1947 Amsterdam om neer te strijken op Curaçao waar behoefte is aan artsen en waar haar vader, internist, een aanstelling krijgt. Bovendien, zo menen haar vader en moeder, zal het zonnige eiland hen goed doen.

Als Jacqueline acht jaar is, gaat ze met haar moeder en een van haar broertjes op familiebezoek in Nederland. Ze maken een tussenstop in New York om bij goede vrienden op bezoek te gaan. Eenmaal daar is er dat telefoontje. Er is iets heel ergs met Paul, de broer van Jacqueline. Paul is twaalf jaar. Halsverkop gaan ze terug naar Curaçao, Jacqueline herinnert zich dat haar moeder de hele weg huilt. Wat er is gebeurd, weet ze niet.

Thuis blijkt dat Paul die dag zijn fiets heeft gepakt om naar een vriendje te gaan. Fietsen zijn de kinderen Reisel nauwelijks gewend, omdat ze buiten Willemstad wonen en altijd met de auto gehaald en gebracht worden. Paul gaat een steil weggetje af dat de grote weg van het eiland kruist en botst tegen een vrachtauto. Achteraf blijken de remmen van de fiets kapot.

"Ik weet dat ik de draad weer oppakte, als kind van acht blijf je niet huilen", zegt Jacqueline. "Je begrijpt een heleboel natuurlijk niet als je zo klein bent. Je weet veel niet, er werd weinig over gesproken, je voelde aan dat je het onderwerp Paul beter kon vermijden. Mijn ouders hebben het nooit verwerkt."

Het leven gaat verder, de familie Reisel verhuist in 1960 terug naar Amsterdam, Jacqueline trouwt met een Groninger, krijgt kinderen, kleinkinderen ook en op een dag in 2010 zit ze te lezen. Ze merkt dat haar gedachten steeds afdwalen, dat de herinneringen aan Paul onophoudelijk komen bovendrijven. Weet je wat, denkt ze, ik schrijf het maar eens op.

Een week lang noteert ze haar associaties, ze springt door de tijd, is dan op Curaçao, dan in Amsterdam, vertelt een flard van de geschiedenis van haar ouders, keert steeds terug naar Paul en wordt nergens dramatisch. Zo is het goed, denkt ze op zeker moment, bundelt het geschrevene en siert dat met een foto van Paul. Ze stuurt het uiteindelijk naar 150 familieleden en vrienden, in binnen- en buitenland, die het stuk voor stuk mooi vinden en waardevol. Je moet het uitgeven,

adviseert iemand haar en zo ontstaat *Vertel me*.

"Ik wilde dat dit verhaal levend blijft, omdat ik het jammer zou vinden als Paul in de vergetelheid raakt. Ieder huis heeft z'n kruis; dit is een verhaal zoals er zo veel zijn, over verlies, rouw en vertroosting. Het duurt een tijd, maar het komt", zegt Jacqueline.

Hoe ze zich Paul herinnert: "Hij was gewoon mijn broer, hij was er altijd. Ik herinner me dat hij piano speelde, dingen voor school zat voor te bereiden, lief

was voor ons, zijn kleine broertjes en zusjes. En later begreep ik dat hij een veelbelovend kind was. Mijn ouders lieten hem soms klassieke muziek horen en vroegen hem dan welk verhaal hij erin hoorde. Paul schreef zijn verhalen op en sommige ervan zijn bewaard gebleven."

En, zegt ze, Paul blijft. "Hij is er altijd, op foto's, in verhalen. En mijn boekje, merk ik, haalt nieuwe verhalen over hem naar boven."

▲ Jacqueline Reisel.

Fragment

In de kamer naast de mijne is de doka van mijn vader. Daar ontwikkelt hij zijn zwartwit foto's en drukt ze af. Je kan alleen naar binnen als het rode lampje aan de buitenkant van de deur uit is; de deur mag niet open als hij het papier aan het belichten is. Eenmaal binnen is het er heel spannend. We staan in het bijna-duister en mijn vader legt uit wat hij doet en waarom. Ik mag helpen de bak met ontwikkelaar voorzichtig en langzaam heen en weer te bewegen. Het lijkt op toveren als het beeld op het fotopapier begint op te doemen. Papa voelt zich op dat moment ook een echte tovenaer. Iedere paar jaar maakt mijn vader een familiefoto van ons, met de zelfontspanner. Zo legt hij voor zichzelf vast hoe wij allemaal groeien en bloeien. De recentste foto krijgt een prominente plek in de woonkamer.

▲ Vier kinderen van het gezin Reisel, met Paul en Jacqueline links.

Vertel me kost 7,45 euro en is te koop bij diverse boekhandels in Groningen.